

Errori e aggiunte nel manoscritto della *Cronica* di Salimbene de Adam (Vat. lat. 7260)

Margherita Centenari

«Con ingegno e dottrina». Ricerca ecdotica e indagine manoscritta

Parma (19.01.2022)

margherita.centenari@unipr.it

latinoz exat. in redijt turbem
ostatmanā allest. Qui ff ipaw
turbemico venetoz duce desitico
psuit henric noie. uir audax.
7 exano militans. machio qibo
nifac q thessaloniē reg cū cū
q pūicūf b iugauāt. gūf et
blacūf adūfātibz. mltā ppeffuse.
fuit q h ano. gūf artidef r bla
da. h latini adūfā fotima. qd
mathemātia p dīrect achūu.
vōtū iūicē machio. uicū qe
pat alexūi gda ipatorē. cū qro
re mīst ilōbardia. u i custodia
fuaret. 7 atūmūte quā sp ex
cuerat aretū. **E**cōdē ano. ne
nabil jnoctū p. b mof patar
chal ordinauit. albtū velle
sem epō. hen. solo noie ietof
limitatū. facta 7 ē uidua dñā
getū. 7 pncep pūia. pōfita
stūbū. 7 thōmā uenetiū
natte. q ostātūopolitane p fēc
ano dñi. q. cc. xvj. mori. **E**cclē
entali. 7 occiditū. qd ipio. 7 ap
annochiā. p dīctūf ex causis et
uer p dīctūf etat illustres.
Ano dñi. q. cc. xvj. ago machio
fuit expulsiūf d verona. 7 p illo
fucto. fuit destructa verona.
Ecōdē ano. machio bōfug. 7 p
uo mōtūf feratū occidit. filioz
deliquēz. Gūf hēlmū. 7 ytalīa. et
demetriū. qd thessaloniē fūc
ano dñi. q. cc. xvj. **E**cclēfōres.
fopita 7 sedūo regūf d occidit
ipio. 7 exatūf. 7 a phylipo in
thalamo natte. occidit. fūc et
fūc etatūf octo. quāt. 7 d not
ta. qd dūderat uifione. se
et dū grā dīctē. 7 fūcā hīs

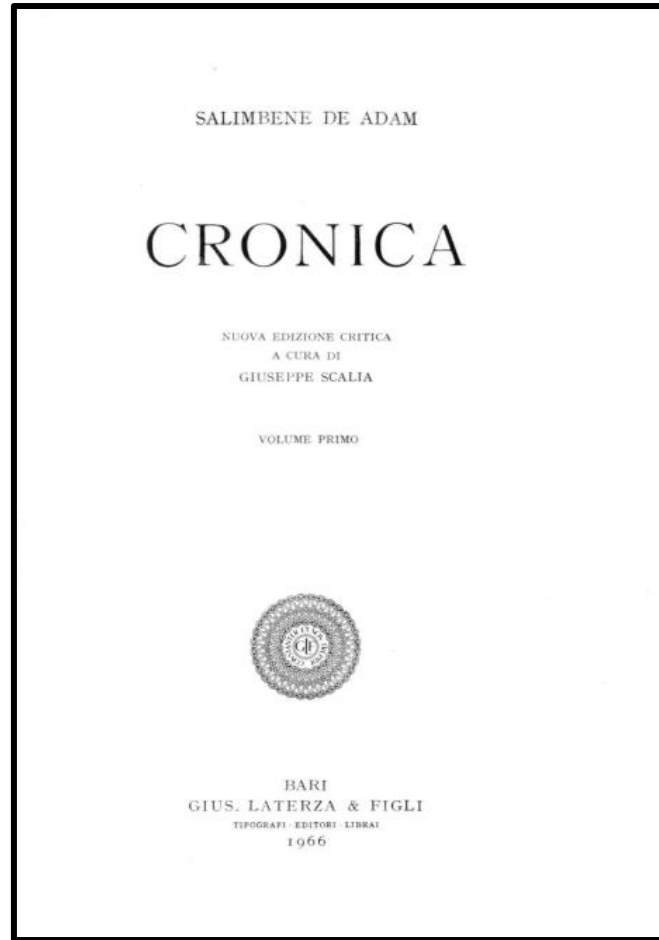
uifibz pphante. f. sufflo. da tū.
reger. octo xer. Erat adolfus.
xer dolor octo t. fufpice fūit
ibi. **H** parangūatūf. h ano
fūia declarāt fūc. Sufflo. ifpi
ro. da tū. dic tūenīf. **E**d rex
octo. xer. tūe dolet. et perrat
adolfus. elect coloniefig. xer
dolor octo t. expofitūf d claufule
p dīctūf. fufpice fūit ibi. **O**ffē
dit ē uifio pūfōf. tūp dēfū
natte. hūc amū i panete pūcū.
litūf annotatū. **H**ec eodē ano.
fuerūt carroa d pāma. 7 dēlo
nomia. 7 fūit cōf regūf i obli
dione fugant. quā fecerunt
ayātuan. 7 machio effēf. et
ferantēf. 7 veronēf. 7 oūū
nēf. 7 cremonēf. 7 oūū ab
cū. cū fugant cū oagant
7 p dīctūf. 7 alij fūfūmūf. adā
piendū castrū fugant. 7 oēs
fugerūt timore regūf. 7 et
fūoz amūf. **E**t fūit eo ano.
maxia abū dīctā panifūmū.
Ano dñi. q. cc. xvj. octo ipator
hofpitauit ē f. b. enū. qd tūf
ē tēpāū regūf. 7 ad faluātūf
fūf. hofpitauit fūc. **E**t fūit cōna
tūf ap pūoetūf. u. die. xvj. ipā
te octob. **E**t i eodē ano. Salū
guerra cep feratū. quā dē mō
chio detinebat. 7 tū expulit. **E**
nat a pāg octo. q patre cōna
tūf fūf. q matre ecclē. 7 dūū
genūf. mltā uifibz pāt. et
q regē f. alie pupillū. cū pter
ecclē. qd erat adiutor. fēf. qd
fūf amūf. p pā fēgū anno. f.
Ano dñi. q. cc. xvj. venabil pat
fūoetūf. potēf tūp. 7 f. mō. iā

Ultimo natte tūf. cūf pūf. epō feratūf. fūit. libūf derua
tūf. q pūf. uirūf. 7 dīgne. 7 honēf. epūf. regūf. 7 lauda
uif. uifūf. fūf. fūf. **E**t alia qdā pūf. cūf. q pūf. q fūf. uifūf.
et hēf. apūf. q 7 uifūf. legi. 7 fēf. negūf. **A**no dñi. q. cc.
7 uifūf. die apūf. migratūf. ad xpo. **E**t fūit i epāū. x.
annūf. mltūf. uno die.

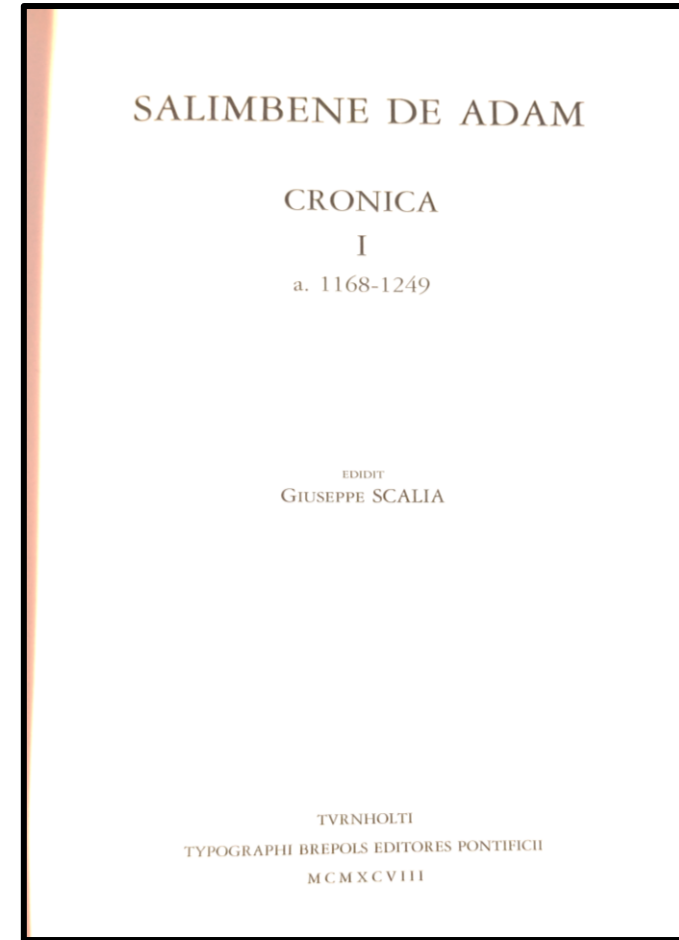
- L. Clédat, *De fratre Salimbene et de eius chronicae auctoritate*, Paris, Thorin, 1878.
- L. Clédat, *La Cronique de Salimbene*, «Annuaire de la Faculté des Lettres de Lyon» 1 (1883), pp. 201-214.
- F. Novati, *La Cronica di Salimbene*, «Giornale storico della letteratura italiana» 1 (1883), pp. 381-423.
- L. Clédat, *La Cronique de Salimbene*, «Annuaire de la Faculté des Lettres de Lyon» 3 (1885), pp. 161-192.
- O. Holder-Egger, *Reise nach Italien 1884*, «Neues Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde» 10 (1885), pp. 222-224.
- O. Holder-Egger, *Cronica fratris Salimbene de Adam Ordinis Minorum* (MGH SS, 32), Hannover, Hahn, 1905-1913, pp. 1-652 (cfr. dMGH), con tav. concord. su ed. parmense, pp. 686-691.
- B. Schmeidler, *Praef.*, (MGH SS, 32), 1913, pp. xxvi-xxx (dMGH).
- F. Masai, *Fra Salimbene et la codicologie*, «Scriptorium. Revue internationale des études relatives aux manuscrits» 21 (1967), pp. 91-99.
- G. Scalia, *Salimbene de Adam: Cronica*, Bari, Laterza (Scrittori d'Italia, 232-233), 1966.
- G. Scalia, *Salimbene de Adam: Cronica*, Turnhout, Brepols (Corpus Christianorum, Continuatio Mediaevalis, 125-125A), 1998-1999 [aggiorna ed. 1966].
- A. Petrucci, *Minuta, autografo, libro d'autore*, in *Scrivere e leggere nell'Italia medievale*, a cura di C. M. Radding, Milano, S. Bonnard, 2007, pp. 165-186.
- N. Giovè Marchioli, *Il manoscritto della Cronica di Salimbene de Adam*, in *Salimbene de Adam e la Cronica* (Atti del LIV Convegno storico internazionale, Todi, 8-10 ottobre 2017), Spoleto, CISAM, 2018, pp. 43-68.

Bella copia d'autore > opus in fieri

Le edizioni critiche della *Cronica* di Salimbene de Adam

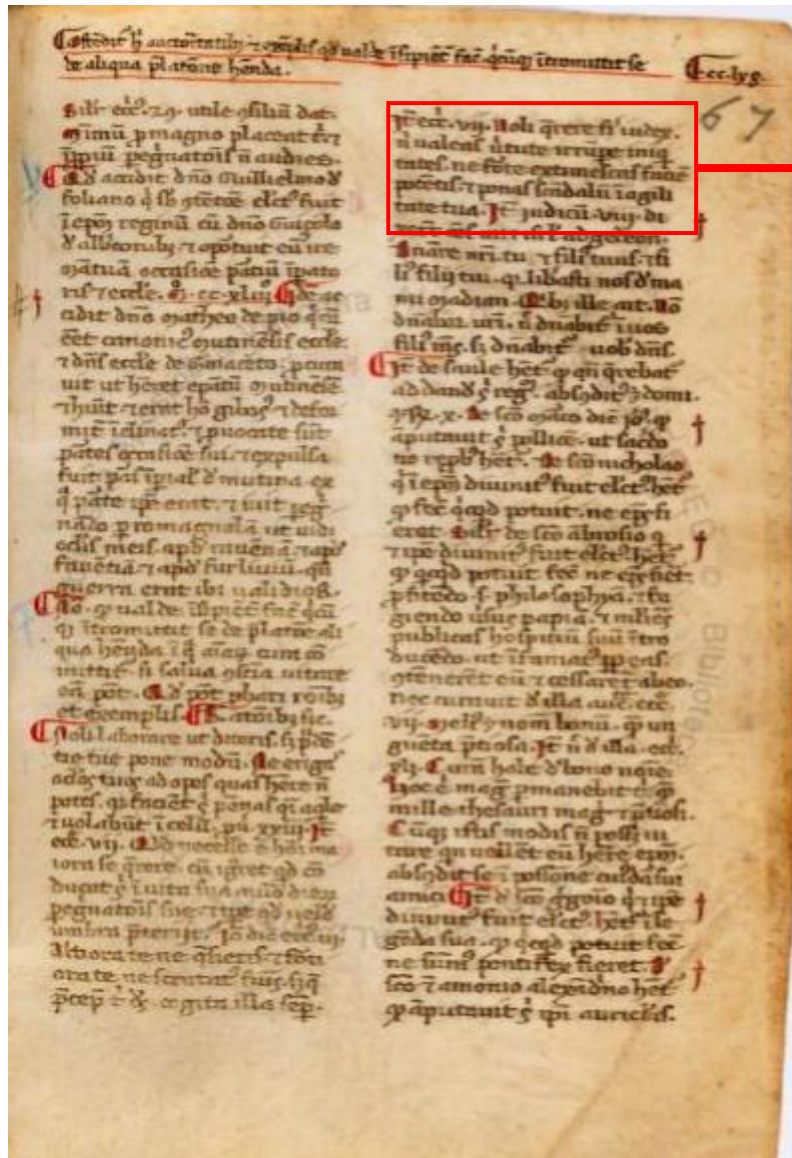

G. Scalia, *Salimbene de Adam: Cronica*, Bari, Laterza (Scrittori d'Italia, 232-233), 2 voll., 1966

G. Scalia, *Salimbene de Adam: Cronica*, Turnhout, Brepols (Corpus Christianorum, 125-125A), 2 voll., 1998-1999 [ried. '66]

Errori in autografi: 1. errori / non errori (in presenza di fonti)

Item ecc. vii. Noli querere si iudex.
nisi ualeas uirtute irrumpere iniqui-
tates. ne forte extimescas faciem
potentis. et ponas scandalum in agili-
tate tua. Item iudicium vii. di.
Veritatem oculus uiri uisus ad gedeon.

Ed. S66, 204.29-31: Item Eccli. VII: *Noli querere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne forte extimescas faciem potentis et ponas scandalum in **equitate** tua.*

App., p. 1047: 204.31 **equitate]** **agilitate**

7,6-7 (7,6-7 LXX)

γενέσθαι κριτής, μη
~ κριτής γενέσθαι

V fieri iudex
~ iudex fieri

D eligi
esse

I fieri
ne

οὐκ
+ ποτε
+ μη
nisi

ισχύσεις
ισχυσης
ισχυεις

valeas virtute
vales potes
virtutem
virtutes

inrumpere
disrumpere

iniquitates
iniquitatis
iniquitatem

ne forte
extimescas

ἐξάραι
ἀδικίας,
ἀδικιαν

μήποτε
εὐλαβηθῆς

αὐferre
ne forte
v'rearis

ἀπό προσώπου δυνάστου καὶ θήσεις σκάνδαλον ἐν εὐθύτητί σου. 7 μὴ ἀμάρτανε
V x faciem potentis et ponas scandalum in agilitate tua 7 non pecces
D x " " " " " tua aequitate (non pecces
I x " " " " " tua aequitate tua

7 desunt λ'π'F adsunt H m // H (Non pecces in multitudinē civitatis ne inmittas te (in populum); // m non pecces in multitudine civi-
tatis nec te inmittas in populum

fieri iudex H V; A-SS Helia; HI Ez h; PS-AU spe 10
(Var: μ) = Θ ~ iudex fieri HI Is, Ez: ~ κριτής γενέσθαι
O: cf Einleitung S. 146 Anmerkung 1 eligi iudex PS-AU
spe esse iudex PS-AU spe 10 (Var)
nisi V (= GXEΔ^BA^{L2H2}mK^oQ^xΦ^{MZ2P6V2}Γ^{B2MA}ψ^DQ,
Brev. Goth. [235C]); A-SS Helia; PS-AU spe: εἰ μη ᾤ Chry-
sostomus (PG 62,673) Sacra Parallela (Wahl 63): = Φ
nisi si AYLOθ^VBTSA^{L+H}MΦ^{TZ+GRBV}Z²ET^BΠ^I, V⁵, AU spe
ne non HCZ²?; HI Ez h: = Θ ne forte non HI Is, Ez:
μήποτε οὐκ 672: cf infra μήποτε (εὐλαβηθῆς)
ισχυ(σεις) Θ: vale(a)s virtute(m) V potes virtu-
tes A-SS Helia x virtute(m) PS-AU spe (~) virtute
possis PS-AU spe 76 (Var) (~) virtute inrumpere possis
PS-AU spe 10 (Var) valeas x H; HI Ez h: < Θ pos-
sis x HI Is, Ez posses x ? HI Is (Var)
valeas H V; HI Ez h: ισχύσεις O-V L²⁴⁸ a alii vales
Θ^{SH}θ^V; AU spe: ισχυεις Chrysostomus Sacra Parallela
potes A-SS Helia: ισχυεις Chrysostomus Sacra Parallela
possis HI Is, Ez; PS-AU spe (Var): ισχύσεις O-V L²⁴⁸ a alii
posses ? HI Is (Var) x PS-AU spe
virtute V; AU spe (Var); PS-AU spe virtutem (infra
iniquitatis) Y²LZ²BS^oR^EΓ^{B2M2}Π^Hκ^V, Graz 167; AU spe
virtutem (infra iniquitatem) m; PS-AU spe 10 (β) virtu-
tes (infra iniquitates [pro iniquitatis ?]) A-SS Helia x
H; HI: < Θ
inrumpere V; PS-AU spe irrumpere (ir in ras. ex ?)
Φ²² inrumpere (i ex ?) Φ^{V2} disrumpere A-SS Helia
auferre H; HI: < Θ
iniquitates H V; AU spe (Var): A-SS Helia ? (iniquita-

spe; A-SS Helia legendum ? iniquitatem A (supra vir-
tute) m (supra virtutem); PS-AU spe 10 (β) (supra virtu-
tem): ἀδικιαν 46 694 6° Chrysostomus Sacra Parallela
(Var): numerus singularis = Φ x Φ^B
ne forte H ? V; PS-AU spe: = Θ
extimescas V; PS-AU spe extimescas** (s² in ras. ?;
eā eras. ?) κ^{V2} scribit extimescas Γ^M existimescas
κ^P (v'rearis H: < Θ
x faciem H V κ^{V2}; PS-AU spe a facie m (a faci[t]e)
TS*σ^RΑΓ^AΠ^H, Milano B. 48 inf. Graz 167*: cf Θ a fa-
ciem Γ^M affacie (vel affaciem ?) κ^V
potentis H V; PS-AU spe: = Θ potantis Ω^{S2} ex por-
tantis Ω^S
ponas H V m*?; PS-AU spe: cf supra extimescas, verear-
is pones m*? Θ^{SH}θ^Vσ^{R2}, Wien 1190 Milano B. 48 inf.;
Brev. Goth. (235C): = Θ
in agilitate tua] anime tue X: cf 1,38 + et ponas scan-
dalum animae tuae CΘθ^V, Milano B. 48 inf.; 32,25 ne ponas
animae tuae scandalum V; PS-CY sng
agilitate tua V; PS-AU spe (Var: μ): 'agilitate' <
'εὐθυτητι' ?; interpres vocem 'εὐθυτης' propria ratione trans-
tulit vel confudit alia voce incipiente similiter 'εὐ...'; ad 'agi-
litas' (nusquam in H, semel — scil. Sir 7,6 — in V invenitur)
vide Hbr 12,1 εὐπεριπατος / agilis PS-AU s 114 (= C apud
H. J. Frede, Vetus Latina 25, 1566 ad locum, cf 1029 ad PS-
AU s 114) agilitate sua Δ^B astutia tua PS-AU spe
Θ: tua aequitate H ~ aequitate tua CZ^{B2}: ordo
verborum = Θ, cf VD

W. Thiele, *Sirach (Ecclesiasticus)* (Vetus Latina. Die Reste der
altlateinischen Bibel, 11/2), Freiburg, 1987-2005, vol. 1, p. 308.

gnolam, ut vidi oculis meis apud Ravennam et apud Faventiam
et apud Furlivium, quando guerra erat ibi validior. Nota quod
valde insipienter facit quicumque intromittit se de prelatione ali-
qua habenda, in qua animarum cura committitur, si salva con-
scientia vitare eam potest. Quod potest probari rationibus et
exemplis.

Rationibus sic: Noli laborare ut dileris, sed prudentie tue pone
modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas habere non potes, quia
facient sibi pennas quasi aquile et volabunt in celum (Prover. XXIII).
Item Eccl. VII: Quid necesse est homini maiora se querere, cum
ignoret quid conducat sibi in vita sua, numero dierum peregrinatio-
nis sue et tempore quod velud umbra preterit? Ideo dicit Ecclesia-
sticus III: Altiora te ne quesieris et fortiora te ne scrutatus fueris,
sed que precepit tibi Deus, cogita illa semper. | Item Eccl. VII: 268
Noli querere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne
forte extimescas faciem potentis et ponas scandalum in agilitate tua.

Item Iudicum VIII: Dixerunt omnes viri Israel ad Gedeon:
Dominare nostri, tu et filius tuus et filius filii tui, quia liberasti
nos de manu Madian. Quibus ille ait: Non dominabor vestri, nec
dominabitur in vos filius meus, sed dominabitur vobis Dominus.
Item de Saule habetur quod, quando querebatur ad dandum sibi
regnum, absconditus est domi, I Reg. X. De sancto Marco
dicit Ieronimus quod "amputavit sibi pollicem, ut sacerdotio
reprobis haberetur". De sancto Nicholao, qui in episcopum
divinitus fuit electus, habetur quod fecit quicquid potuit ne
episcopus fieret. Similiter de sancto Ambrosio, qui et ipse
divinitus fuit electus, habetur quod quicquid potuit fecit ne epi-
scopus fieret, profitendo scilicet philosophiam et fugiendo versus
Papiam et mulieres publicas hospitium suum introducendo, ut,
infamatus propter eas, contemnerent eum et cessarent ab eo.
Nec curavit de illa auctoritate, Eccl. VII: Melius est nomen
bonum quam unguenta pretiosa. Item nec de illa, Eccl. XLI:

204, 22/24 Prov. 23, 4-5 25/27 Eccl. 7, 1 28/29 Eccl. 3, 22 30/
31 Eccl. 7, 6

204, 32 - 205, 2 Iud. 8, 22-23

205, 4 I Reg. 10, 22 13/14 Eccl. 7, 2

205, 5/6 Ps. Isid. De ortu et obitu Patrum (CPL 1995, sub num. 1191, p. 401)
cap. 54 - ed. PL 83, 1292C (cf. Isid. De ortu et obitu Patrum cap. 82 - ed. C.
Chaparro Gómez, Paris 1985, p. 219: "Hic, ne ad sacerdotium moueretur, ab-
scidisse sibi pollicem fertur"); vide etiam Sic. 140, 14 6/8 De - fieret] cf.
Iac. de Var. Leg. Aur. cap. III ("De sancto Nicolao"), § 2 - ed. Graesse, p. 23,
(29/30) 8/12 de - eo] cf. Iac. de Var. Leg. Aur. cap. LVII (55) ("De sancto
Ambrosio"), § 1 - ed. Graesse, pp. 250-251

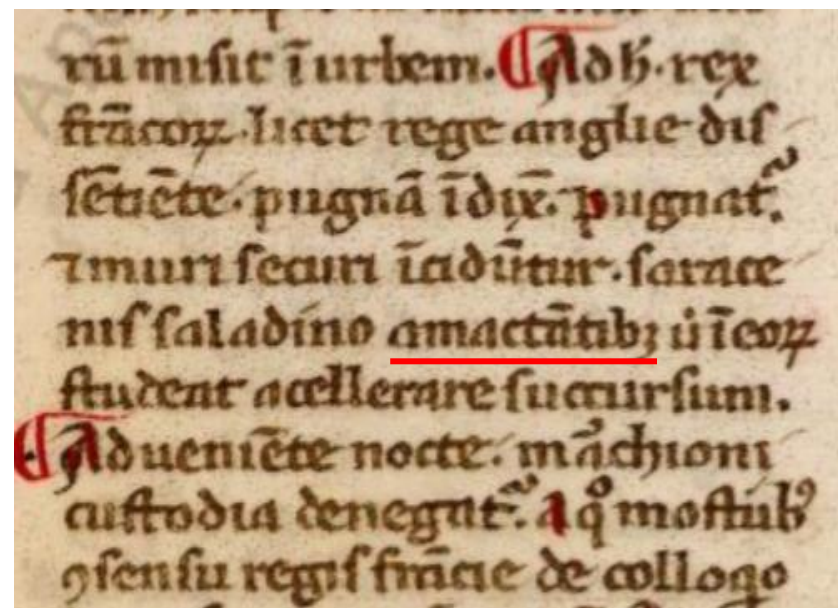
Errori in autografi: 2. errori / non errori (in assenza di fonti)

S66 [= S98] 22.9-29, spec. 10-11

Ad hec rex Francorum, licet rege Anglie dissentiente, pugnam indixit. Pugnatur, et muri securi inciduntur, Saracenis Saladino **ambaxantibus**, ut in eorum studeat acellerare succursum. Adveniente nocte marchioni custodia **delegatur**; a quo Mostubus consensu regis Francie de colloquio **datam** securitatem accepit. Adveniente die coram regibus aliisque baronibus colloquium celebratur. [...] Positisque a regibus in portis custodibus, solis Francigenis et Anglicis patebat ingressus, ceteris sive de Romano imperio sive aliunde, licet per biennium laborassent, obprobriose reiectis. Nam intrare **volentes** colaphys et verberibus cedebantur. Sed et tredecim ex Polinis pede truncati sunt. Cum igitur **prope** quingenta milia hominum, preter mulieres et parvulos et armorum multitudinem, que vix numerari poterant [...].

App. 1029: 22.9-29 delegatur] denegatur datam] data volentes] volentibus prope] posse

App. 1029: 22.10 ambaxantibus] **amactantibus** *cod.*, che non ha senso; *ambasciantibus* H-E e B ([BAV, Buoncompagni F 4](#)); nella *Cronica* si incontra più volte *ambaxator*, *-is*.

Vat. lat. 7260, c. 213c

Eodem millesimo⁹⁰ die Veneris, 5. Kalendas Decembris proximi, summo mane Lombardi Nov. 27. de Brexiana revertentes per pontes de Palazolo et Ponteolio flumen Olli transierunt volentes aput Curtemnovam albergare, hora vero iam none transacta cum carocium Mediolani et quam plurima temptoria essent aput Curtemnovam infixi, et milicie Lombardorum ascherate essent in campo longe a carocio per unum miliare expectantes populos venientes cum caretis, quidam^d miles imperatoris venit in equo albo prope scheram Placentinorum **ad-**
²⁰ **matando**⁹¹ cum uno capello; dicens: *Estote parati, quoniam imperator semper dabit vobis* ⁹¹ *bellum*. Qui cum dixisset, festino cursu Suncinum est reversus. Interea Pergamenses qui

P. Jaffé, *Annales Placentini Gibellini*, in *MGH, Scriptores*, XVIII, Hannoverae, Impensis bibliopolii Hahniani, 1863, pp. 465-623.

Mittellateinisches Wörterbuch: bis zum ausgehenden 13. Jahrhundert 1967-2007, München 1967-, vol. I. p., 204

⁹⁰ *admato(amacto), -are. (*francog. vet. amater, v. F. Godefroy, Dict. de l'anc. lang. franç. I. 1881. p. 251*) *signum dare* – ein Zeichen geben: ANNAL. Plac. a. 1237 p. 477, 21 miles . . . venit . . . -ando cum uno capello dicens *eqs.* SALIMB. ²⁰ chron. p. 15, 21 Saracenis Saladino **amactantibus**.
 *admelloratio (amm-). -onis f. *allevatio* – Erleichter-

Cfr. Godefroy, *Dictionnaire*, s. v. «amater» [251a]

1. AMATER, – atter, v. 3a., accabler, assommer :

Et plusieurs d'iceulx tuez et assommez, et eussent estez tous amalez, n'eust esté l'oscurté de la nuyt. (D'AUTON, Chron., Richel. 5082, f° 76r.)

<http://micmap.org/dicfro/search/dictionnaire-godefroy/amater>

Cfr. *Dictionnaire étymologique de l'ancien français* (DEAF), s. v. «amaster»

amaster v. intr.

(amater ContGuillTyrDM 111; ContGuillTyrA 156)

◆ “faire des signaux du haut d'un mât” (ContGuillTyrDM 111; ContGuillTyrA 156, Gdf 1, 251a)

<https://deaf-server.adw.uni-heidelberg.de/lemme/mast#amaster>

Destruitque domos^a fluvii de more rapacis.
 Lunaque passa fuit eclipsim^b mense Novembris¹.
 Christi^c natalis media quasi luce diei
 Terra dedit gemitus rugiens tremitque^d frequenter,
 5 Tecta cadunt, urbes cassantur^e, templa ruerunt,
 Exanimes dominos^f fecerunt menia multos^g.
 Brisia^h precipue pressit ruinosi colonos;
 Flumina mutaruntⁱ cursum repentia^k fontes^{1.2}.

- a) de² 2^b. b) eclipsum 2^a; eclipsi 2^d. c) sic 2^d. S; ꝥpe 2^a. A; Criste 2^b. e. — natal 2^b.
 10 d) sic 2^a. c. d. S. A; premitque 2^b; rectius corrigendum tremuitque. e) quassantur S. A. f) dñs 2^b.
 g) multus 2^b. h) Brysia 2^d; Brixia S. A. i) nutarunt S. k) repentia S. A. l) 2^a add. etc.
 et minio: Explicit; 2^b add. alio atramento: Sit laus tibi, Christe, quia finis est huius libri; 2^d add.:
 Explicit Cronica domini Sychardi presulis [Cremonensis post add.] anno Domini 1215; libri 2^c subscrip-
 tionem vide supra p. 68.

O. Holder-Egger, *Sicardi Episcopi Cremonensis Cronicae etc.*, in *MGh, Scriptorum* Tomus XXXI, Hannoverae, impensis Bibliopolii Hahniani, 1903, p. 183.

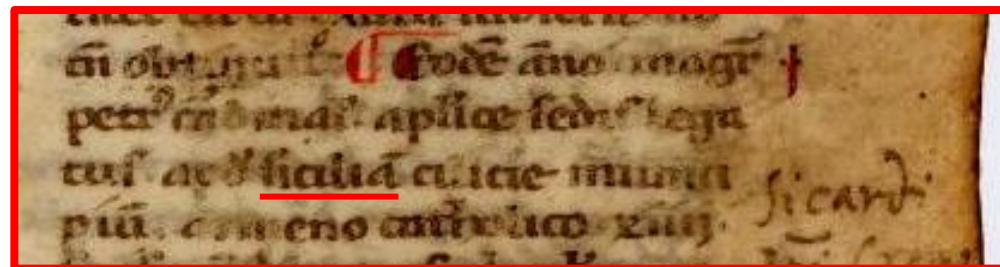
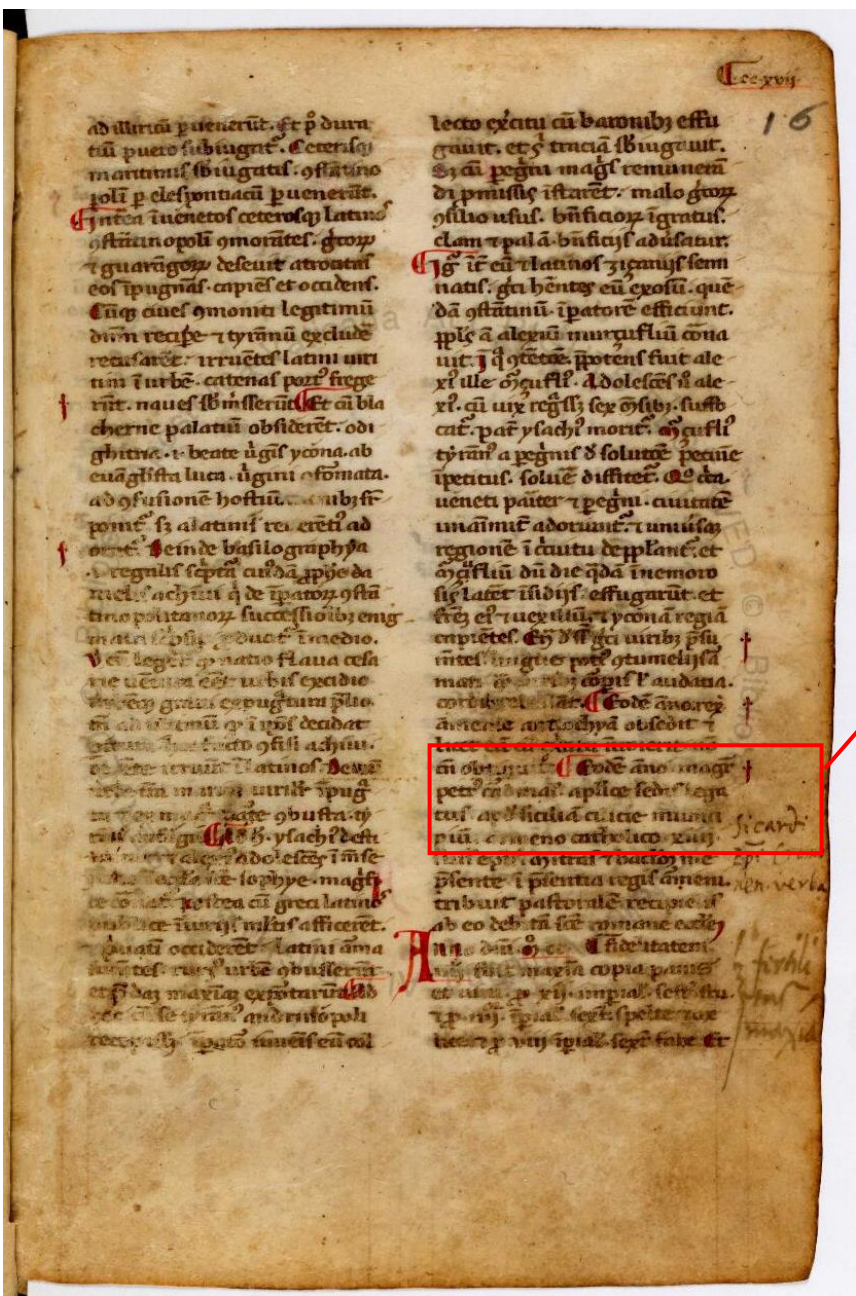
In marg. superiore f. 67'. manu Alberti post add.: Et eodem anno MCCXXIII:

ib. f. 221^c.

Mille ducentis atque^k duobus,
 Postquam sumpsisti carnem, currentibus annis
 Talia fecisti miracula, rex benedicte:
 Stella comis variis Augusti fine refulsit.
 Septembris pluvia vites submersit et uvas
 Destruitque domos fluvii de more rapacis.
 Lunaque passa fuit eclipsim mense Novembris.
 25 Christe^l natalis media quasi luce diei
 Terra dedit gemitus rugiens tremitque frequenter.
 Tecta cadunt, urbes quassantur, templa ruerunt,
 Exanimes dominos fecerunt menia multos.
 Brixia precipue pressit ruinosi colonos.
 30 Flumina mutarunt^m cursum repentiaⁿ fontes.

- a) uncis inclusa in marg. manu Alberti suppleta, lineis rubris cincta, signo posito initio huius
 capituli ante Dominus Bereta, quo non bene indicatur ibi haec inserenda esse. b) XXII in loco raso.
 c) bonon c. d) XXIII in loco raso. e) sic c. f) XXIII in loco raso. g) sic c. h. l. et in
 indice cap. h) anno post superscr. i) ꝥ (Christi) seq. iam h. l., expunct. c. k) viginti Christe
 40 omissa. l) Christi Sal. m) sic Sic. Cont.; nutarunt Sal. n) sic etiam Sal.; repentia Sic. Cont.

O. Holder-Egger, *Alberti Milioli Notarii Regini Liber de temporibus*, in *MGh, Scriptorum* tomus XXXI, Hannoverae, impensis Bibliopolii Hahniani, 1903, p. 504.

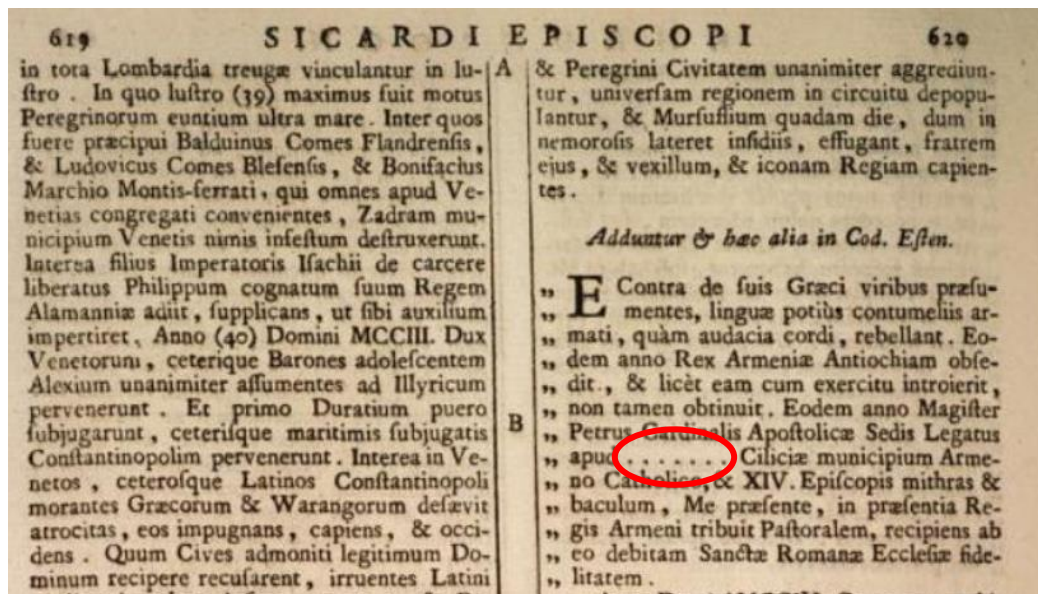

Errori in autografi: 4. errori reali (errore d'autore)

S66 34.30-31 [= S98]

Eodem anno magister Petrus cardinalis, apostolice sedis legatus, apud **Seleuciam, Cilicie municipium**, Armeno catholico, XIII episcopis mitras et baculum, me presente, in presentia regis Armeni tribuit pastorem, recipiens ab eo debitam sancte Romane ecclesie fidelitatem.

App., p. 1030: 34.30, 30. Seleuciam] **Siciliam** cod., ma cfr. H-E, 24, i, dove si rinvia a M.G.H., SS., XXXI, 40.

L. A. Muratori, *R.I.S.*, VII, col. 620b (1725)

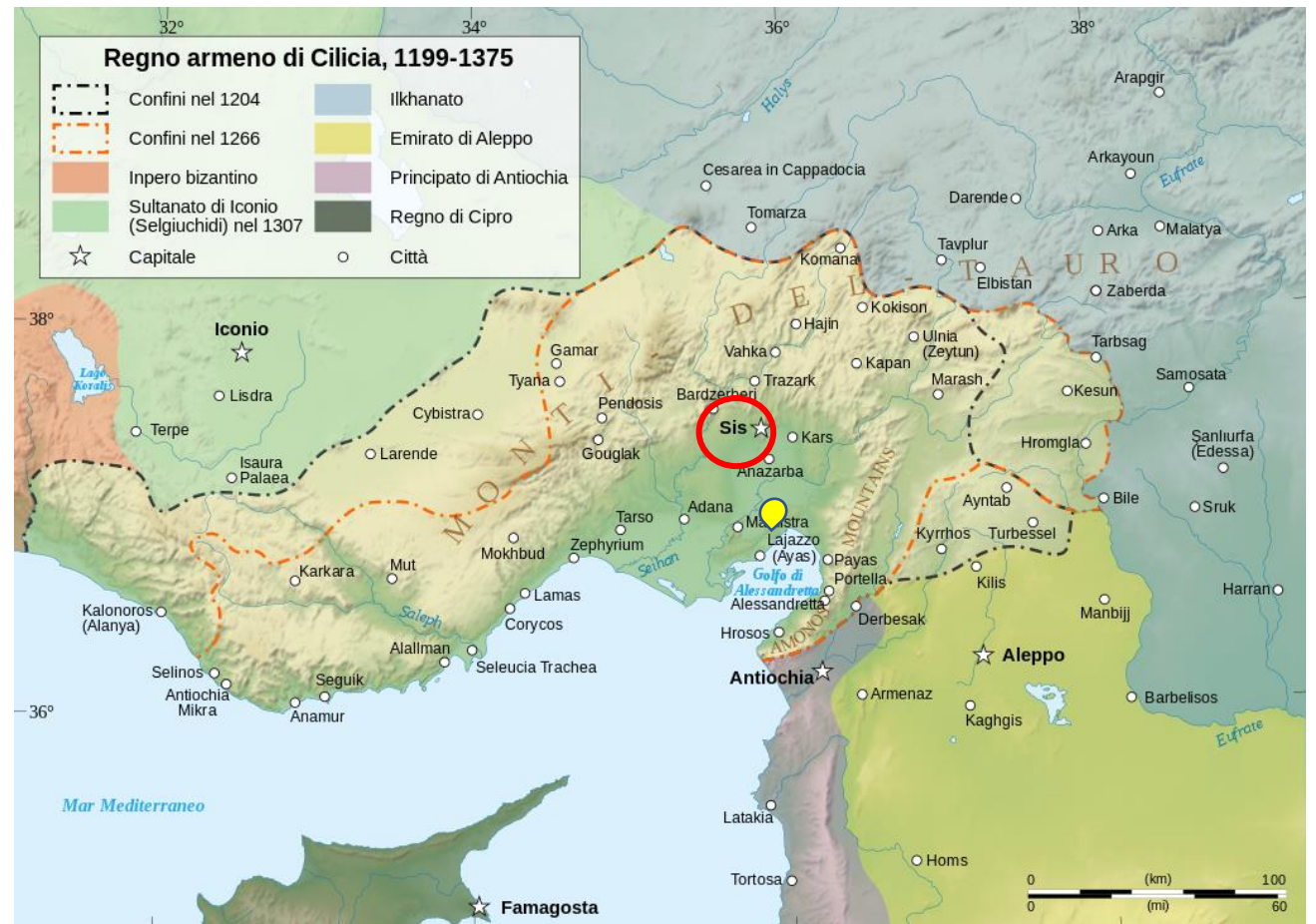
Sicardi episcopi Cremonensis Chronicon a Nativitate Christi usque
ad annum Aerae Christianae MCCXIII, nunc primum prodit ex
manuscripto codice Augustae Caesareae Vindobonensis
Bibliothecae et ex altero Bibliothecae Estensis, coll. 521-626.

S66 34.30 [= S98]

Siciliam < Seleuciam Cilicie municipium

Cfr. A. Dove, *Die Doppelchronik von Reggio...*,
Leipzig, 1873, p. 95

Siciliam < Sia(m) / Sisiam(m)

Interventi secondari e fasi redazionali nella *Cronica*: discussione aperta

- Rubriche [mrg. sup.; esito di interventi anche realizzati in più momenti]
- Interventi di numerazione delle cc. [*mrg. sup. col. dx.*, con varianti di posizionamento; apposte prima delle rubriche o contestualmente ad esse]

Tipologie principali (campionatura parziale, 45% S66-98):

- Correzioni di errori d'omissione: parole brevi, aplografie sillabiche o lettere singole (marginali e interlineari)
- Integrazioni a citazioni incomplete, spec. rinvii numerici di passi scritturali (marginali e interlineari)
- Aggiunte integrali di citazioni (marginali)
- Note riassuntive dei contenuti del testo (marginali)
- Note disambiguanti (es. «Henricus, filius Federici [*mrg. sx. primi*] imperatori»)
- Note esplicative (es. biografiche), o comunque accessorie rispetto al dettato testuale (marginali)